

REYNAERTS (DERDE) VERRIJZENIS IN OOST-INDISCHE INKT

Prenten van Jean van Riet

RIK VAN DAELE

In mei 1973 werd het eerste Sint-Niklase Reynaertmassaspel opgevoerd onder regie van Mark Liebrecht.¹ De illustraties in het speelse programma- en publiciteitsboekje waren van de hand van de Sint-Niklase kunstenaar Jean van Riet (Bornem, 1943). Marcel Ryssen maakte in 2004 een kort portret van de illustrator in *Tiecelijn*.² Hij typeerde de illustraties als volgt:

Geestig, raak, getuigend van een gedegen kennis van het verhaal, origineel en spits, getekend met een fijne hand die perfect het spel van lijnen en streepjes beheerst. De figuren zijn wat kubistisch gestileerd, niet zo overdreven dat het een spel van blokjes en andere meetkundige figuren is geworden, maar soepel-slank met de nodige rondingen hier en daar. Iedere tekening zit vol actie en vertelt een verhaal. Bewonderenswaardig is het gevat evenwicht tussen wat de adverteerder wil dat de lezers over zijn zaak weten en de grappige begeleiding door de dieren van het verhaal, waarbij een triomferende Reynaert steeds de hoofdrol speelt (p. 16).

Van Riet inspireerde zich vooral op de prentjes van Oscar Bonnevalle uit 1949, die gemaakt werden voor een Reynaertuitgave in de bekende reeks van boeken van chocoladefabriek Victoria (met naast *Le Roman de Renard/Reynaert de Vos* ook nog *De 3 Muskietiers* en *Gulliver's reizen*). De plaatjes werden bij chocoladerepen aangeboden en door jong en oud verzameld, geruild en ingeplakt. De Nederlandstalige tekst was van de liberale schrijver Julius de Geyter (1830-1905) uit 1874, de Franstalige wellicht van de socialistische politicus Camille Huysmans (1871-1968).

Van Riets karakteristieke figuurtjes werden niet alleen in de programmabrochure gebruikt, maar waren ook de inspiratie voor enkele andere producten, met name voor het stripverhaal *De bron der stilte. Een Reinaertsage* in de tiende

jaargang van het stripblad *Ohee*, een wekelijkse publicatie bij dagblad *Het Volk* (29 april 1972) en voor een reeks chromo's van de Belseelse honingkoekfabrikant Biekens. Net als bij de chocoladerepen in de jaren 1940 zat er bij de honingkoeken een kleurrijk plaatje met een Reynaerttafereel.

Mede op aandringen van de Sint-Niklase stadsbibliothecaris André Stoop – een van de drijvende krachten achter de Sint-Niklase Reynaertspelen – werden contacten gelegd met de Antwerpse uitgeverij-drukkerij J.-E. Buschmann voor de publicatie van een Reynaertkunstboek met 250 Reynaertillustraties waaraan Van Riet bijna twee jaar werkte. Op het moment dat de maquette van een luxeboek klaar lag om in druk te gaan, ergens in 1978, ging de Antwerpse uitgeverij failliet. De prenten van Van Riet raakten zoek. Navraag bij de toenmalige curator leverde niets op. In het archief van de uitgeverij in het Letterenhuis in Antwerpen is geen bruikbaar spoor meer te vinden. Werden de prenten vernietigd? Gingen ze gewoon verloren? Of werden ze opgeborgen in een privécollectie? Wie zal het zeggen ...

In het kader van de tentoonstelling 'Wij, Reynaert!', naar aanleiding van het Sint-Niklase voorzitterschap van het intergemeentelijk project Het Land van Reynaert in 2010, deden de samenstellers (de Bibliotheca Wasiana, de stadsbibliotheek en het Stadsarchief van Sint-Niklaas) in de plaatselijke media een oproep om sporen die konden leiden naar de verdwenen prenten te zoeken. Zonder resultaat.

De tentoonstelling 'Wij, Reynaert!' was voor de illustrator wel het signaal om zijn verloren Reynaertreeks deels opnieuw te completeren. Precies 25 jaar nadat de grootste Reynaertcyclus die ooit door een kunstenaar vervaardigd werd (de reeks van Bonnevalle bevatte er 196), verdween, maakte Jean van Riet zijn reeks pentekeningen in Oost-Indische inkt in dezelfde stijl opnieuw. Begin juni 2013 was het werk voltooid. Het aantal van 250 werd uiteindelijk gereduceerd tot circa 100.

Tiecelijn publiceert in deze jaargang een dozijn van de nieuwe illustraties. Enkele prenten werden inhoudelijk aangepast. De 'pape' verschijnt terug in middeleeuwse 'outfit', en niet meer zedig gekleed zoals in de bonnevalliaanse traditie.

De selectie werd gemaakt door Willy Feliers. Het gaat om de volgende tafereelen.

1. Prent 2: Koning Nobel houdt hofdag;
2. Prent 15: Cantecler komt naar de hofdag met de dode Coppe op een draagbaar;

3. Prent 20: Bruun op weg voor eerste daging;
4. Prent 23: Bruun bij de gespleten boom;
5. Prent 37: Tibeert en Reynaert op weg naar de woning van de pastoor;
6. Prent 63: De pastoor verliest een deel van het klokkenspel;
7. Prent 64: De 'geseling' van Reynaert door Grimbeert;
8. Prent 73: Reynaerts leugenverhaal over de schat van Kriekeputte;
9. Prent 79: Tielcelijn brengt de boodschap dat Reynaert door Nobel wordt vrijgelaten;
10. Prent 88: Cuwaert staat bang voor de poort van Maupertuus;
11. Prent 92: Reynaert geeft de pelgrimstas met een brief voor de koning aan Belijn;
12. Prent 102: Reynaert trekt met zijn kroost de wildernis in.

Een groot deel van de circa 50 originele tekeningen voor de honingkoeken overleefde de tand des tijds wel en de illustraties zijn verspreid in diverse privécollecties. Het grootste lot is in handen van de nazaten van het Belseelse honingkoekbedrijf en een deel ervan werd geëxposeerd in de tentoonstelling 'Wij, Reynaert! Drie Sint-Niklase massaspelen,' in de Bib van Sint-Niklaas van 6 mei tot 19 juni 2011).

Misschien vindt de nieuwe reeks wel een weg naar een uitgever. En wie weet komt de oorspronkelijke reeks ooit nog wel eens uit een of ander archief tevoorschijn. We zouden dan van dezelfde illustrator drie verschillende Reynaertreeksen bezitten.

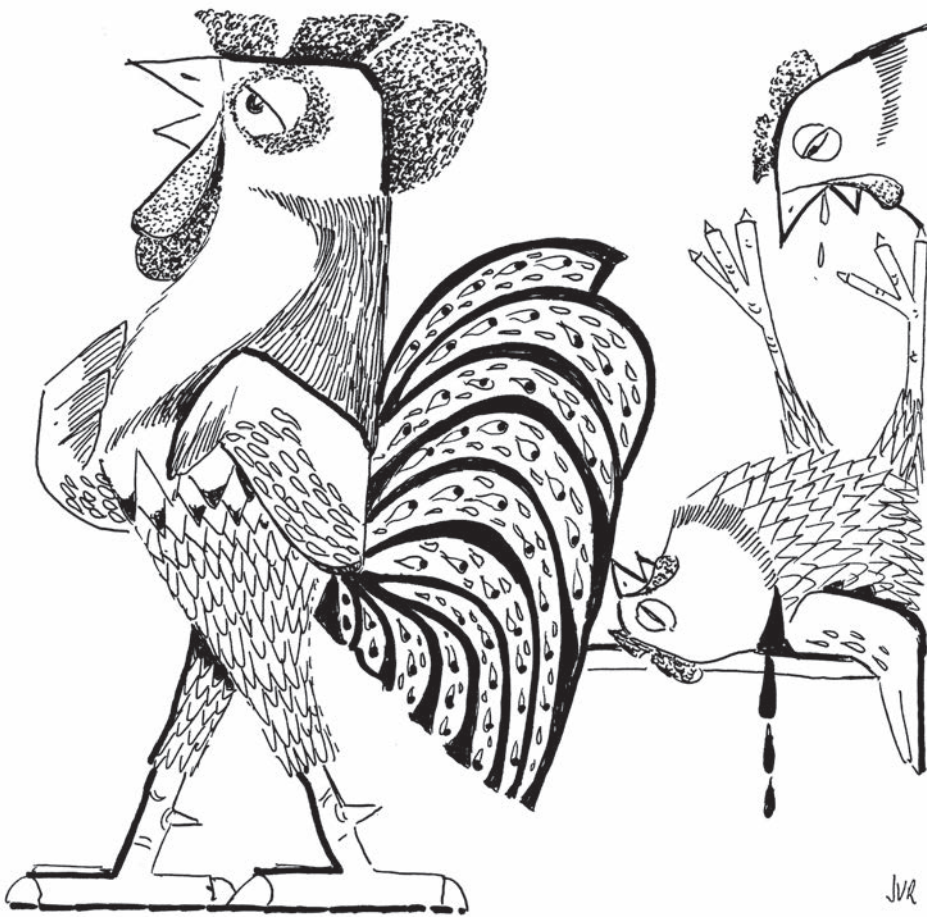
NOTEN

1 Over het Sint-Niklase Reynaertspel, zie o.a. Yvan de Maesschalck, 'Reynaertspelen in Sint-Niklaas', in: *Archivaria*, 1 (1992) 2, september, p. 69-74; en Marcel Ryssen, 'Jaak van der Helst: theaterfreak en vos', in: *Tielcelijn*, 19 (2006) 1, p. 105-115. http://www.dbnl.org/tekst/_tie002200601_01/_tie002200601_01_0007.php.

2 Marcel Ryssen, 'Jean van Riet: Reynaert in Oost-Indische inkt', in: *Tielcelijn*, 17 (2004) 1, p. 16-22; http://www.dbnl.org/tekst/_tie002200401_01/_tie002200401_01_0005.php.

1.

2.

3.

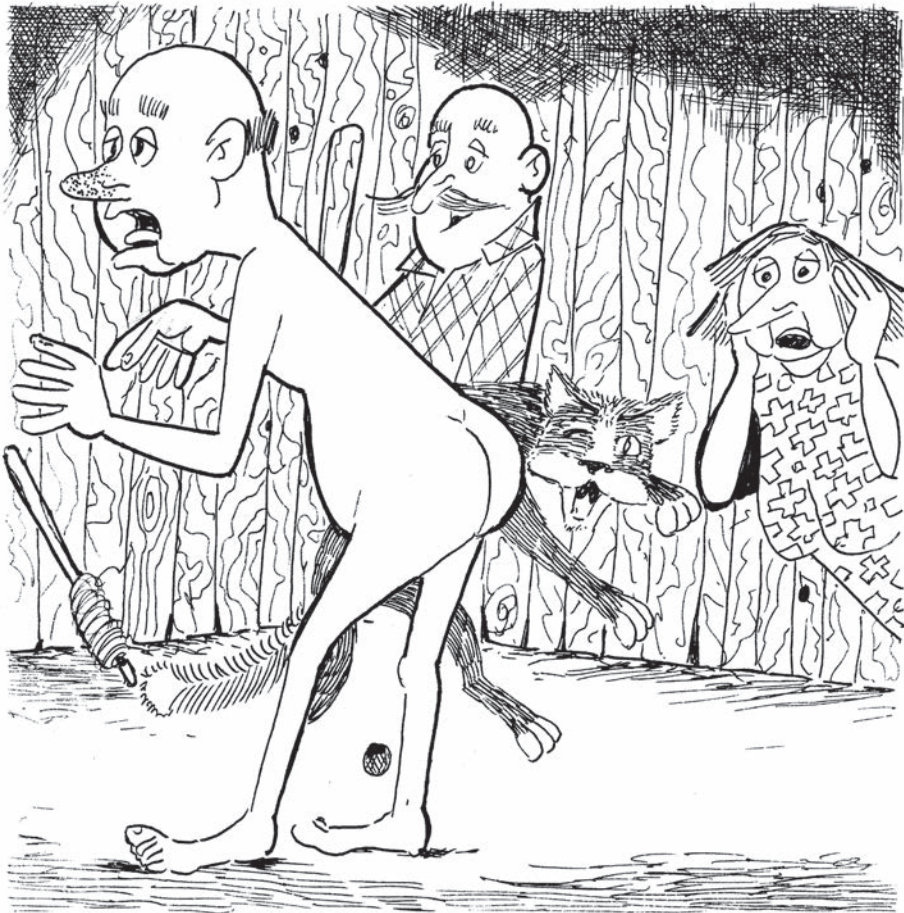

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.